Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 55, Aralık 2021, s. 104-112

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.53971>

Doç. Dr. Ayhan KARAKAŞ

Çukurova Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı, akarakas@cu.edu.tr

UYGULAMALI HALKBİLİMİ-KÜLTÜR TURİZMİ İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA YAŞAYAN AÇIK HAVA MÜZECİLİĞİ (KADIRLI ÖRNEĞİ)

Özet

Bu çalışmada Çukurova bölgesinin önemli şehirlerinden biri olan Osmaniye'nin hem coğrafi hem de kültürel anlamda önemli merkezlerinden biri olan Kadirli ilçesinin kültür turizmi potansiyelinin, müzecilik özelinde ortaya koyulması amaçlanmıştır. Çukurova geçmişte birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve bu kültürlerin tüm zenginliğini günümüze taşımıştır. Yöre, halk kültürünün çeşitli unsurlarıyla zengin bir şekilde yaşatıldığı bir coğrafyadır. Göçebe yaşam tarzının kültür üzerindeki izlerinin hâlâ takip edilebildiği yörede canlı bir halk kültürü kendini göstermektedir. Yörede yapılan birçok halk kültürü araştırması göstermektedir ki, bölge günümüzde kitle iletişim araçlarının halk kültürü üzerindeki olumsuz etkisine rağmen aktif bir görünüm arz etmektedir. Yörede somut olmayan kültürel miras unsurlarının yanı sıra maddi kültürü besleyen öğeler de kendisine yer bulabilmektedir. Mevcut somut ve somut olmayan kültür unsurları yörede oluşturulabilecek bir yaşayan açık hava müzesini destekleyecek niteliktedir. Günümüzde ulaşım ve haberleşme olanaklarının çok geniş olması sebebiyle insanların farklı coğrafyaları ve kültürleri görüp tanıma isteği de artmıştır. Böylelikle dünyadaki uzak coğrafyalar ve kültürler de turizm rotaları içerisinde yerini alabilmiştir. Kültür turizmi kavramının önem kazanmasıyla birlikte özellikle geleneksel kültür potansiyeli barındıran yöreler hızlı bir şekilde ön plâna çıkmıştır. Kültür turizminin önemli bir ayağını da yaşayan açık hava müzeleri oluşturmaktadır. Dünyada birçok örneğini gördüğümüz açık hava müzeleri geleneksel kültürün yaşatıldığı önemli mekânlardır. Bu müzelerde örnek bir

geleneksel köy hayatı oluşturulmaktadır. Bu müzelerin ziyaretçileri örnek bir köy yaşamının tüm unsurlarını canlı bir şekilde görme imkânına sahip olmaktadır. Bu noktadan hareketle zengin bir halk kültürüne ve önemli bir coğrafi avantaja sahip olan Kadirli ilçesinin turizm potansiyelinin artırılması noktasında yaşayan açık hava müzesi konusunda değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Kadirli, Halk kültürü, Kültür Turizmi, Yaşayan Müze

OUTDOOR MUSEUM LIVING IN THE CONTEXT OF APPLIED FOLKLORE-CULTURAL TOURISM RELATIONSHIP

(THE CASE OF KADIRLI)

Abstract

In this study, it is aimed to reveal the cultural tourism potential of Kadirli district, which is one of the important centers of Osmaniye, which is one of the important cities of the Çukurova region, in terms of museology. Çukurova has hosted many civilizations in the past and has brought all the richness of these cultures to the present. The region is a geography where various elements of folk culture are lived in a rich way. A lively folk culture manifests itself in the region, where the traces of the nomadic lifestyle on the culture can still be followed. Many folk culture studies in the region show that the region has an active appearance despite the negative impact of mass media on folk culture today. In addition to the intangible cultural heritage elements, the elements that feed the material culture can also find a place in the region. Existing tangible and intangible cultural elements are capable of supporting a living open-air museum that can be created in the region. Today, people's desire to see and know different geographies and cultures has increased due to the wide range of transportation and communication possibilities. With the concept of cultural tourism gaining importance, regions with traditional cultural potential have come to the fore. Living open-air museums constitute an important pillar of cultural tourism. Open-air museums, of which we see many examples in the world, are important places where traditional culture is kept alive. Visitors of these museums have the opportunity to see all the elements of an exemplary village life vividly. From this point of view, evaluations were made about the open-air museum at the point of increasing the tourism potential of Kadirli district, which has a rich folk culture and an important geographical advantage.

Keywords: Kadirli, Folk Culture, Cultural Tourism, Living Museum

GİRİŞ

Günümüz teknoloji dünyası hayatımıza sağladığı büyük konfor ve kolaylıkların yanında kültürel hayatımızın değişimi noktasında bazı olumsuz etkiler de göstermiştir. Geleneksel kültürün unsurları günümüz dünyasında kendisine canlı bir icrâ bağlamı bulamamaktadır. Kent ortamında insanların ilgi ve ihtiyaçları değiştiğinden bu tür folklorik değerlere ilgi göstermemektedir. Bu şekilde bağlamından kopan geleneksel unsurlar yaşam şansı bulamamaktadır. Özellikle internet ve teknolojik cihazlar özellikle büyük şehirlerde insanların boş zamanlarını büyük oranda doldurmaktadır. Böylelikle insanların geleneksele olan ihtiyacı azaldığından halk kültürü açısından olumsuz bir durum ortaya çıkmaktadır.

Geçmiş dönemlerde toplumların birbirleriyle olan etkileşimleri daha az olduğu için hem kültürlerin birbirlerini etkilemesi hem de kültürel baskı çok sınırlı kalmıştır. Bugünün dünyasında ise teknolojinin dünyayı daha küçük bir alan haline getirmesiyle birbirlerine coğrafi olarak çok uzak olan toplumlar birbirlerini etkileyebilmektedir. Sanayileşme, makinalı tarım, ulaşım olanakları ve teknolojik yenilikler, iletişim kanallarının zenginliği halkın geleneksel kültürünü etkilemiştir. Özellikle kırsal kesimlerden şehirlere doğru yaşanan yoğun göç hareketleri geleneksel kültürün devamlılığını sağlayan doğal bağlamı bozmuştur. Günümüzde halka ait geleneksel kültürel değerler daha önce doğup yayıldıkları yazılı ve sözlü kültür ortamlarının yanında artık siber kültür ortamlarında da kendine yayılma olanağı bulmuştur. Halk kültürü bu yeni sosyo-ekonomik koşullar içerisinde yeni bazı işlevler sayesinde varlığını koruyabilir. Zaman içerisinde toplumun geçireceği değişim ve dönüşümler ışığında kazanacağı yeni işlevler ile gelecek kuşaklardaki yerini alacaktır (Artun, 2006, s.298).

“Ekonomik ve teknik gelişmeler, geleneksel toplumların, başta maddi kültür unsurları olmak üzere, manevi kültür, yani inançlarında da değişime neden olmaktadır. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, ulaşım imkânlarının sağlanması, tarımda makineleşme, yurt dışında çalışma, fabrika vb. iş imkânlarının ortaya çıkması, şehirlerle sıkı temas, geleneksel kültürün değişmesinde, bozulmasında ve giderek yok olmasında rol oynayan önemli faktörlerdir” (Santur, 2002, s.195).

“Hızla gelişen ve değişen dünyada kitle iletişim araçları aracılığıyla yayılan sözlü kültür ürünleri teknolojiye yenik düşmüş durumdadır. Sözlü kültür, teknolojinin getirdiği şartlara ayak uydurmak zorunda kalmış, sanayileşmenin getirdiği küreselleşme sürecinde yeni bir sosyo-kültürel dokuyla karşı karşıya kalmıştır. Artık sözlü ve yazılı kültür ortamları ile beraber elektronik kültür ortamı gibi terimler ortaya çıkmış, doğal ortamların bozulması, köylerden şehirlere taşınma vb. sonunda geleneksel sözlü kültür ortamı yok olacak duruma gelmiştir. Sözlü kültür kavram olarak önümüzdeki yıllarda köklü değişmelere maruz kalacak veya en azından kavram olarak ortadan kalkacaktır (Bayat, 2004, s.100).“Geleneksel sanatların, zanaatkarların, halk mimarisi örneklerinin yok olmaya başlamasıyla ortaya çıkan kültürel değişim süreci, giderek toplumsal yapı ve inançları da etkisi altına almakta, konuyla ilgili tedbirler alınmadığı takdirde, toplumsal hayatı olumsuz olarak etkileyebilmektedir” (Santur, 2002, s.195).

Türk halk kültürü halkın yaratıcılığının bir yansıması olması bakımından kültürel öğelerin geçmişten günümüze, gelecek kuşaklara aktarımında büyük bir öneme sahiptir. Geleneksel kültür kalıplaşmış bir yapı olmanın ötesinde geçmişten günümüze değişip dönüşen belirli davranış kalıplarının da bir göstergesidir. Halk kültürü ürünleri çağın gerektirdiği değişiklikler ve kazandığı yeni işlevler sebebiyle durağan değil aktif bir yapıdadır. İçinden çıktığı toplumun genel karakterini yansıtan ve ortaya çıkacak tüm ihtiyaçlara cevap veren geleneksel kültür yaşanabilecek tüm sosyal koşullarda canlı bir şekilde varlığını sürdürecektir. Günümüzde büyük bir değişim ve dönüşümü yaşayan Türk halk kültürü, zengin çeşitliliği ile varlığını sürdürmektedir. Aynı zamanda bu dönüşüm farklı kültür çevreleri arasındaki çoklu kültürel yapıyı değiştirmektedir. Dolayısıyla köy ve kent arasında kültürel anlamda bir birlik oluşmaktadır (Artun, 2006, s.297).

Günümüz dijital kültür ortamı içerisinde kendine yaşam şansı bulamayan geleneksel kültür değerlerimizin korunması, yaşatılması ve sürdürülebilirliği noktasında etkili ve önemli adımlar atılması hayatidir. Küreselleşen dünyada yerel kültürlerin varlıklarını korumaları

oldukça güçleşmiştir. Günümüz koşullarında somut ve somut olmayan kültürel değerlerin yaşayacağı doğal bağlamlar ortadan kalktığından bu değerlerin varlıklarını sürdürebilecekleri ortamların sağlanması oldukça önemlidir.

1. Kültür Turizmi

Teknoloji ve bilişim alanında her geçen gün artarak devam eden gelişmeler, kültürlerin derinden etkilendiği büyük değişimlere neden olduğu kadar kültür kalıplarının ortaya çıktığı, gelecek kuşaklara taşındığı ve tüketildiği bağlamların da değişimine sebep olmuştur. İlk bakışta teknoloji ve bilişim alanındaki bu hızlı değişim insanın günlük hayatının gereksinimlerini karşılıyorsa da geçmişten günümüze taşıdığımız kültürel değer kalıplarının korunmasında ve aktarımında büyük bir fayda sağlamamaktadır. Yaşanan bu durum insanoğlunun hem içinde yaşadığı hem de ilgi duyduğu farklı toplumları ve kültürlerini tanıma isteğini artırmıştır. Dolayısıyla bu anlamda dünyada “kültür gezisi” kavramının önem kazanması ve bu amaçla seyahat edenlerin hızla arttığı bir dönem yaşanmaktadır (Çıblak Coşkun, 2018, s.2). “Dünya Turizm Örgütü, kültürel turizmi; eğitim, sanat, festival ve etkinliklere katılma, anıt ve sitleri ziyaret etme, doğa veya folkloru inceleme ve dini ziyaret gibi kültürel motivasyonlarla kişilerin hareket etmesi olarak tanımlamaktadır” (Çetin, 2010, s.182).

Küreselleşmenin hayatın tüm alanlarında kendini gösterdiği günümüz dünyasında, iletişim ve seyahat araçlarının yaşadığı değişimler, turizm ve turist kavramlarının da yeniden tanımlanmasına, sektördeki temel kalıpların da güncellenmesine sebep olmuştur. Dünyada turizm gelirlerinin ülke ekonomileri açısından önemi göz önüne alındığında, bu konuda atılması gereken adımların da ne kadar hayati olduğu ortaya çıkacaktır. Yalnızca yaz aylarında ve denize dayalı turizm anlayışının yerini, turizm gelirlerini artıran ve tüm yıla yayılan bir bakış açısı almıştır. Otel odaklı deniz turizminin dışında farklı kültürler, gastronomi, inanç ve sağlık gibi başlıklar ön plâna çıkmaya başlamıştır. Bunlar içerisinde kültür turizmi turistlerin en çok ilgi gösterdiği ve en hızlı gelişen alanlardan biridir. Bu durumun farkına varan ve turizmden daha büyük pay almak isteyen ülkeler konuya daha fazla emek ve para harcamaktadırlar (Çıblak Coşkun, 2018, s.2).

“Kültür turizmi şu anda bir yükselen değerdir. Bir niş alandır. Bir ülkenin genelde ekonomide, özelde turizm alanında gerçek ve kalıcı bir rekabet gücü elde etmede, yerel ve bölgesel ekonomilere katkıda bulunmada, doğal, tarihsel ve kültürel mirası sürdürebilir kılmada kültür turizmi tek araçtır. Kültürlerarası diyalog geliştirilmesinde, doğal, tarihsel ve kültürel mirasın korunarak paylaşımında, çok kültürlü bir ortama erişimde, kültür bilincinin geliştirilip doğal ve tarihî mirasın gelecek kuşaklara taşınmasında, sürdürülebilir ekonominin gerçekleştirilmesinde en önemli bileşken kültür turizmidir” (Pekin, 2011, s.13).

Günümüzde değişen turizm algısıyla birlikte yerel kültürlerin ön plâna çıktığı kültür turizmi kavramının yerleşmeye başladığı görülmektedir. Özellikle dijital dünyanın olumsuz etkileri ve küreselleşme sebebiyle varlığı tehlike altında olan yerel kültürlerin yeniden canlandırılması, korunması ve geleceğe aktarılması yanında yerelin küresel ölçekte tanınması ve ülke ekonomilerine katkı sağlaması bakımından kültür turizmi önemli bir unsur olarak ön plana çıkmıştır.

2. Uygulamalı Halkbilim Bağlamında Açık Hava Müzeleri-Yaşayan Müzeler

“UNESCO’nun yan kuruluşu olan ICOM (Milletlerarası Müzeler Konseyi) açık hava müzelerini, halk kültürünün kaybolmak üzere olan değerlerini kurtarmak için çeşitli yaşayış tarzlarını aksettiren otantik, karakteristik mimari eserlerin, kullanılan araç-gereçlerin, zirai faaliyetlerin, el sanatlarının vb. tipik unsurların seçilerek, taşınmazların yerlerinden sökülerek, aslına uygun şekilde belirlenen bir arazi üzerinde yeniden kurulmalarından oluşan müzeler olarak tanımlamaktadır” (Santur, 2002, s.196).

Geçmişten günümüze büyük oranda tarihi ve maddi kültür unsurlarını barındıran bir işleve sahip olan müzeler, zaman içerisinde farklı işlevler de kazanarak yaşayan, kültür aktaran ve eğitip öğreten bir yapıya bürünmüştür. Ziyaretçilerine aktif bir öğrenme deneyimi sunan yaşayan müzeler içinde yaşanan kültürü tanıma ve anlamlandırma açısından değerlidir. Günümüz dünyasında teknolojik ve kültürel alanlarda yaşanan büyük değişimler sonucunda yaşayan müzeler de bu alanda kendine önemli bir yer edinmiştir (Altınbaş-Etikan, 2021, s.25).

“19. yüzyıldan itibaren ortaya çıkan sanayileşmenin ve hızlı kalkınmanın sonucunda yok olmaya başlayan geleneksel kültür değerlerinin, özellikle mimari elemanların hiç olmazsa çeşitli örneklerini kurtarabilmek ve sergilemek endişesi, özellikle İskandinav ülkelerinde açık hava müzelerinin oluşmasında önemli rol oynamıştır. Bu oluşumun sonucunda da, 1891 yılında İsveç’te Stockholm’de dünyanın ilk açık hava müzesi olan Skansen açılmış, bu müzeyi Norveç ve Hollanda ‘da açılan diğer müzeler takip etmiştir” (Santur, 2002, s.197).

Yaşayan müze kavramı somut ve somut olmayan kültürel mirasın korunduğu ve farklı biçimlerde sergilendiği alanlar olduğu gibi sahip olduğu değerleri gelecek kuşaklara hatırlatan ve öğreten interaktif bir öğretim alanıdır. Aynı zamanda kültürel değerlerin orijinal bağlamlarında deneyimlenebildiği bir mekândır. Yeni nesiller için geçmiş kültürü öğrenebilecekleri bir mekân olmanın yanında yetişkinler için de kültürel kökleri hatırlatan bir işleve sahiptir (Altınbaş-Etikan, 2021, s.25).

“Açık hava müzelerinin açık oldukları aylarda zanaatkârların müze alanlarında çoğu kez orijinal mekânlarında sanatlarını uygulamalı olarak göstermeleri veya dokuma örnekleri gibi çeşitli el sanatları örneklerinin yine uygulamalı olarak gösterilmesi, teşhir edilmesi olağan görüntülerdir. Ayrıca konuyla ilgili olarak yine müze alanı içinde “geleneksel giyim kursları” vb. kurslar, “dokuma günleri” vb. Özel günler düzenlenebilmektedir” (Santur, 2002, s.197).

Açık hava müzeleri geleneksel kırsal hayatın tüm ögeleri ve bağlamları ile ziyaret edenlere aktarımını sağlamaktadır. Köy hayatının önemli yaşam alanları olan geleneksel yapılar, hayvancılık ve tarımsal faaliyetler, yeme içme kültürü, geçiş törenlerine ait uygulamalar, manzum ve mensur halk edebiyatı ürünlerinin icrası, âşıklık geleneğine ait unsurlar, geleneksel meslekler ve el sanatları ürünleri doğal bağlamları içerisinde ziyaretçilerle buluşmaktadır. Bir görevli eşliğinde gezilen açık hava müzelerinde sergilenen tüm geleneksel örnekler ziyaretçiler tarafından birebir deneyimlenebilmektedir. Özellikle yeni nesil bu tarz bir müzecilik anlayışından en büyük payı almakta ve aktif bir öğrenme yaşamaktadır (Altınbaş-Etikan, 2021, s.26).

Yaşayan müze kavramı ile yalnızca maddi değil aynı zamanda somut olmayan kültürel miras unsurlarının da anlaşılması gerekmektedir. Âşıklık geleneğinden geçiş törenlerine ve anonim halk edebiyatı türlerine kadar birçok unsur geleneksel icra ortamlarında canlandırılabilir. “Sözlü kültürün sergilenmesi meselesi somut olan kültürel mirasının sergilenmesinden tam farklı bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Nitekim sözlü kültür, icra

ortamında sözlü kültürdür. O halde folklorik yöreleri bütün rit, merasim, tören özellikleri ile korumak ve canlı şekilde sergilemek gerekir. Avrupa’da uzun yıllardan beri yapılan festival gösterileri somut olmayan kültürün bir bakıma müzelenmesi ve sergilenmesidir. Türk halklarında Nevruz şöenleri ve yapılan uygulamalar, bu açıdan bakıldığında somut olmayan kültürel mirasının müzelenmesinden başka bir şey değildir. Yapılacak esas iş masal, efsane anlatımlarından tutun tören gösterilerine ki buraya evlenme ile ilgili bir dizi uygulamalar dâhildir, canlı tutmak ve gelenekten kopmamış folklorik malzemeleri özenle icra ortamı şeraitinde, doğal görüntüsüyle müzelemektir” (Bayat, 2004, s.101).

“Müze yapısı aracılığıyla somut olmayan kültürel mirası da içine alarak küreselleşen bir kültürel bellek kavramının oluşmasının mümkün olacağı söylenebilir. Bilindiği gibi somut olmayan sözlü kültür ürünleri kendi içerisinde sürekli dönüşen ve değişen, kuşaktan kuşağa kendini yeniden üreten bir yapıya sahiptir. Bu tür bir yapıya sahip olan sözlü kültür ürünleri doğal yaşam alanlarından alınıp uygulamalı müzelere koyulduğunda, bu ürünlerin canlılıklarını yitirmemeleri için katılımcı ziyaretçi profiliyle birlikte hareket edilmesinin daha verimli sonuçlar elde edilmesinde faydalı olacağı düşünülmektedir” (Ölçer, 2004, s.89). Açık hava müzelerinde geleneksel Türk mutfağından örneklerin de yer alması oldukça önemlidir. “Açık Hava Halkbilim Müzesi geleneksel mutfak sunumu için bir de lokantaya sahip olmalıdır. Müze, mevsimlik bayram kutlamalarına ev sahipliği yapmalıdır. Bu kutlamaların konusuna uygun yöresel yemekler ziyaretçilere tanıtılmalı ve açık havada ya da lokantada bu yemekleri tatma imkânı verilmelidir” (Nahya, 2004, s.111).

Yaşayan açık hava müzeleri toplumun sahip olduğu tüm somut ve somut olmayan kültürel mirasın ortaya koyulduğu, yaşatıldığı ve gelecek kuşaklara aktarımının sağlandığı canlı mekânlardır. Özellikle ziyaretçilerin aktif olarak bir öğrenme ve hatırlama süreci yaşadıkları bu müzeler klâsik müzecilik anlayışından tamamen farklıdır. Özellikle teknolojik imkânların da olanak ölçüsünde kullanılmasıyla bu müzelerin daha güçlü bir şekilde işlevlerini yerine getirdiği görülecektir.

3. Gelenekselin Korunması-Kültür Turizmi Bağlamında Kadirli’de Açık Hava Müzesi

Günümüzde toplumsal alanda yaşanan hızlı değişim olgusu insanlara çeşitli avantajlar sağlasa da geçmişten günümüze bir miras olarak taşıdığımız geleneksel kültürümüz açısından da önemli tehditler barındırmaktadır. Gerek somut gerekse somut olmayan kültür mirasının günümüz koşullarında yaşam şansı bulmakta zorlandığı bir dönem yaşanmaktadır. Kırsalda dar bir çevrede canlılığını korumaya çalışan geleneksel kültür kent ortamında neredeyse yok olmaktadır. Yeni kuşaklar artık gelenekseli yaşamak bir yana varlığının öğrenilmesi noktasında da istenenden oldukça farklı bir konumdadır. Ayrıca bu konuda yaşanan olumsuz gelişmeler konusunda ciddi anlamda bir önlem alınmaması da düşündürücüdür.

Geleneksel kültürel değerlerimiz taşıdığı toplumsal anlamdaki değer dışında ülkelerin özellikle kültür turizmi noktasında da büyük bir önem taşımaktadır. Günümüz dünyasında gezip yeni yerler görme, yerel kültürleri tanıma isteğinin arttığı bir dönem yaşanmaktadır. Bunu fark eden ülkeler kültür turizminin ekonomileri açısından ne kadar önemli olduğunu göz önüne alarak bu alanda adımlar atmışlardır. Kültür turizmi sayesinde geleneksel olan korunurken ve yeniden hayat bulurken ekonomik gelir de artırılabilir.

Osmaniye ilinin Kadirli ilçesi zengin tarihi geçmişi, coğrafi konumu ve kültürel zenginlikleri göz önüne alındığında taşıdığı önemli turizm potansiyeli ile yaşayan bir açık hava

müzesine ev sahipliği yapacak bir özellik göstermektedir. Kadirli, hem nüfus hem de yüzölçümü bakımından Osmaniye'nin en büyük ilçesi konumundadır. Antik dönemlerdeki adı "Flavias" olan ilçede eski çağlardan bu yana birçok uygarlık yaşamıştır. İlçenin bulunduğu coğrafyayı sırasıyla Kızıvatna Krallığı, Hititler, Asurlar, Kilikyalılar, Romalılar, Bizanslar, Büyük Selçuklular, Dulkadiroğulları ve Osmanlılar yönetmiştir. Yavuz Sultan Selim döneminde 1515 yılında Osmanlı topraklarına katılan Kadirli, 7 Mart 1920'de Ermeni ve Fransız işgalinden kurtulmuştur (Savcı vd, 2020, s.74-75).

Zengin bir halk kültürüne sahip olan Kadirli ilçe merkezinde ve köylerde yaşayan yerli halk büyük oranda Yörük ve Avşar boylarına mensuptur. Göçebe yaşam tarzının izlerini hâlâ taşıyan bu aşiretler günümüzdeki yaşam koşullarına bağlı olarak yerleşik yaşam tarzını benimsemişlerdir. Günümüzde geleneksel kültür konusunda yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen bu topluluklar kültürlerini canlı bir şekilde günümüze taşımayı başarmışlardır. Kadirli sosyo-kültürel yaşam olarak da oldukça zengin bir görünüm sergilemektedir. Yörede günümüzde de süren âşıklık geleneği ve bu geleneğe bağlı olarak yapılan şenlik ve toplantılar, her yıl düzenli olarak yapılan Turp ve Sucuk festivalleri önemli bir kültürel hareketlilik sağlamaktadır. Bunların yanında andız tespisi, çam bardak, iğne oyası, ahşap oymacılığı ve Karatepe kilimleri el sanatları ve geleneksel meslekler bağlamında önemlidir. Bütün bu zengin tarihi-coğrafi-kültürel altyapı sayesinde Kadirli kurulacak bir açık hava müzesini barındırabilecek özelliktedir. Özellikle Kadirli halk kültürünün korunması ve turizm potansiyelinin ortaya çıkarılmasında büyük bir önem arz eden bir açık hava müzesinin kurulmasında şu öneriler sıralanabilir:

- Müzede yer alacak yapılar, objeler ve yapılacak olan uygulamalı etkinlikler ile ziyaretçilerin ulaşımının göz önünde bulundurularak yeterince geniş bir arazi tahsis gerçekleştirilmeli
- Yöredeki yerel mimari yapılar, işlevsellik göz önüne alınarak, iç ve dış mimari unsurlar gözetilerek aslına uygun inşa edilmeli
- Müzede canlı olarak gerçekleştirilebilecek somut olmayan kültürel miras ürünlerinin icrasına kaynaklık etmesi bakımından varsa daha önce yapılan derleme çalışmaları tespit edilmeli, yoksa alan uzmanlarınca derleme faaliyetleri icra edilmeli
- Yörede âşık, masal anası, ağıtçı gibi icracılar uygulama faaliyetleri açısından tespit edilmeli
- Köy seyirlik oyunları, halk oyunları, çocuk oyunları, tören, bayram ve kutlamaların ziyaretçi katılımıyla rahatlıkla yapılabileceği bir köy meydanı oluşturulmalı
- Yöresel yemek kültürü, giyim-kuşam ve halk kozmetiği unsurlarının sergilenmesi sağlanmalı
- Yörede yaşayan el sanatları ve geleneksel meslek uygulamalarına (Karatepe kilimi dokuma, çam bardak yapımı, iğne oyası, tespih yapımı) ziyaretçilerin katılımıyla yer verilmeli
- Oluşturulacak teknik altyapı ile müzenin web ortamında ziyareti de sağlanmalı
- Müze alanı, ziyaretçilerin her türlü ihtiyaçları göz önüne alınarak düzenlenmelidir. Burada amaç müze ziyaretini mümkün olduğu kadar uzatmaktır. Açık alan dinlenme bölümleri, piknik alanları, çocuklar için oyun alanları, yemek ve hediyelik eşya stantları gibi düzenlemeler

ile bir park görünümü oluşturulabilir. Müze bünyesinde oluşturulacak enstitü, arşiv, kütüphane, atölye ve çalışma salonları sayesinde, konu ile ilgili araştırma yapanlara da olanaklar sağlanabilir.

Özellikle İskandinav ülkeleri başta olmak üzere birçok Avrupa ülkesinde bulunan açık hava müzeleri geleneksel halk kültürünün korunması ve turizm açısından önemli bir potansiyeli barındırmaktadır. Örnek bir köy hayatının sergileneceği bu müzeler halk kültürünün yaşatılmasına yapacağı katkının yanında önemli miktarda turisti de ağırlayacaktır. Zengin Kadirli halk kültürünün yörede bulunan maddi kültür unsurları ile bir folklor açık hava müzesi oluşturulması elzemdir. Bu müzede kullanılacak maddi kültür unsurları yöredeki köylerden rahatlıkla temin edilebilir.

4. SONUÇ

Günümüzde müze kavramı genel olarak kapalı mekânlarda sergileme mantığının geçerli olduğu klasik bir anlam ifade etmektedir. Günümüz koşullarında, dünyada örneklerini de gördüğümüz, açık hava müzelerinin önem kazandığı görülmektedir. Bu uygulamalı müzeler toplumların ortak mirası olan geleneksel kültürü hatırlatması, koruması ve gelecek kuşaklara aktarması bakımından hayati öneme sahiptir. Yaşayan açık hava müzeleri kültürel anlamda sahip olduğu önem ve taşıdığı işlev yanında kültür turizmi bağlamında yerel kültürlerin tanınmasına ve ülke ekonomilerine katkı sağlanmasına da hizmet etmektedir. Dünyanın küreselleşme ile birlikte küçüldüğü, en uzak coğrafyaların yakınlaştığı bir ortamda insanların yereli tanıma şansı ve merakı artmıştır. Bu olgudan hareketle geleneksel kültürden turizm bağlamında yararlanılması olasıdır.

İçinde yaşadığımız dijital kültür ortamı hayatımızı kolaylaştırmasına karşılık ortaya çıkardığı yeni yaşam biçimi geleneksel olanı zayıflatmıştır. Toplumun temel dinamiklerinden biri olan halk kültürü ürünlerinin korunması, yaşatılması ve geleceğe aktarılması noktasında önemli sorunlar yaşanmaktadır. Başta geçiş törenleri (doğum, evlenme, ölüm) olmak üzere halk hekimliği, halk mutfağı, halk mimarisi, bayram, tören ve kutlamalar ile halk edebiyatı ürünlerimiz yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu noktada yaşanan sorunların çözümünde uygulamalı halkbilimi müzeleri önemli bir çözüm yolu olarak görülmelidir. Modern dünyada birçok örneği olan bu müzelerin sayıları tüm yurttaki hızlı bir şekilde artırılmalıdır. Kadirli örneğini verdiğimiz yaşayan açık hava müzeleri geleneksel halk kültürümüzün yaşatılması ve kültür turizmi noktasında sağladığı olanaklarla büyük bir öneme sahiptir.

KAYNAKLAR

- Altınbaş, S. ve Etikan S. (2021). Kültürel mirasın korunmasında yaşayan köy anlayışı ve bazı yaşayan köy açık hava kültürel miras müzeleri. *Folklor Akademisi*, C.4, S.1, ss. 23-40.
- Artun, E. (2006). Halk kültürlerinin gelecek kuşaklara taşınması. Adana: Altınkoza Yayınları.
- Bayat, F. (2004). Sözlü kültür ürünlerinin müzelenmesi ile ilgili bazı sorunlar. Somut olmayan kültürel mirasın müzelenmesi sempozyumunda sunulan bildiri, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara, 99-103.
- Çetin, T. (2010). Cumalıkızık köyünde kültürel miras ve turizm algısı. *Milli Folklor*, S. 87, 181- 190.
- Çıblak Coşkun, N. (2018). Kültür turizminde uygulamalı halkbilim müzeciliğinin rolü ve Erdemli’de açık hava müzesinin kurulmasıyla ilgili öneriler. *Motif Akademisi Halkbilimi Dergisi*, C. 11, S. 24.
- Nahya, Z. (2004). Geleneksel Türk mutfağı örneğinde somut olmayan kültürel mirasın müzelerde sergilenmesi. Somut olmayan kültürel mirasın müzelenmesi sempozyumunda sunulan bildiri, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara, 108-111.
- Oğuz, Ö. (1996). Türk dünyasında nevrüz açık hava müzesi. *Milli Folklor*, S. 29-30, 3-5.
- Ölçer, E. (2004). “Söz” artık müzede: kültürel bellek, küreselleşme ve eğitim bağlamında sözlü kültürün korunması ve duyarlılık geliştirilmesi üzerine. Somut olmayan kültürel mirasın müzelenmesi sempozyumunda sunulan bildiri, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara, 84-89.
- Pekin, F. (2011). Çözüm: kültür turizmi. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Santur, A. (2002). GAP etkisindeki bölgede geleneksel kültür değerlerinin korunmasına ve değerlendirilmesine yönelik bir öneri: açık hava müzeleri. GAP çerçevesinde halk kültürü sempozyumunda sunulan bildiri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 196-203.
- Savcı, M.A, Bodur, A, Kaya, H.S, Güngör, A, Tülücü, K, Ersoy, A. Vd. (2020). şehrimiz Osmaniye. Ankara: MEB Yayınları.